Ч. 33. Pocztowa [illegible] opłacono ryczałtem. Львів, неділя 17. серпня 1930 р. Рік XXXII.

ВИХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В НЕДІЛЮ.
Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Шукання все нового.

Так вже зложилося, що на наших землях не маємо наших міст. Всі вони більшістю населення жидівські, владою — польські або московські (на Вел. Україні), а всі живуть соками українського села. На такий стан наших міст працювали цілі віки, а нам було це байдуже, неначе так воно мало бути. Щойно наші збройні, визвольні змагання відкрили нам очі на ту сумну дійсність і ми почали звертати на наші міста пильніщу увагу. Але ця справа вимагає від нас не лиш уваги; вона вимагає праці і то великої праці, щоби направити лихо, яке накопичувалось віками.

Згадуємо тут про це наразі лиш мимоходом. Йде нам про маленький зразок, який дав нам один факт з нашого маленького містечка. Это в такому жидівсько-польському містечку серед українського селянського моря основано українську споживчу кооперативу. Кооператива проіснувала кілька літ; а дальше почала давати недобори. І пішли балачки між керуючими людьми, що кооператива не оплачується й треба її мабуть закрити. Інші поговорювали, що ліпше булоб оснувати кредитову кооперативу.

Здається — звичайна річ: раз не оплачується, то треба закрити. Але, коли цю звичайну річ розснувати, то вона відкриє перед нами ту страшну „звичайну річ“, яка завсігди стояла впоперек шляху нашого розвитку і була та є великою перешкодою у наших змаганнях до визволення.

Кооператива не оплачується. Чого-ж — буває, що й колесо у возі не хоче крутитися, але нікому не впаде в голову колесо через це викинути. Навіть найгірший господар шукає за причиною, чому колесо не крутиться, усуває її і колесо дальше служить. Чому-ж кооперативу треба закрити, бо дає недобори — не крутиться? А просто тому, що 1) ми ще й досі не привикли дивитися на наші установи, як на своє добро, яке вимагає наших турбот і праці, щоби приносити нам користь, і 2) ми завсігди охотніше беремось за щось нове, як направляємо випробоване, але чомусь зіпсоване старе.

Завдаймо собі трошки труду та пошукаймо причин, чому кооператива не оплачується. Адже поруч є повно найріжніших приватніх крамниць, які збагачують своїх власників. Адже всі вони живуть з наших людей. Адже є всі дані за тим, щоби й наша кооператива розвивалася і багатіла на наше загальне добро. Видко є щось у нас самих, що причиняється до упадку кооперативи. Коли-ж до того зважимо, що наша кооператива необхідна, що вона мусить існувати і виконувати хоч би маленьку одробину свого українського національного обовязку в не-українському місті на українській землі, то лиш в легкодуха може повстати думка — за хвилеву невдачу кооперативу зліквідувати. Зліквідувати — це є ще найлекше, що можна зробити. Але-ж нам ніколи не може залежати на тому, що є лекше, а кожний з нас мусить думати про те, що є доцільне, що для нашої справи потрібне. Коли-ж що є потрібне, то воно мусить бути хоч би мало нас коштувати і найбільше клопотів і праці, а дуже часто й завзятої боротьби.

Це зразок — примір. А хіба інакше є в нас з іншими установами, товариствами, організаціями по наших селах? Щось десь зіпсувалось і вже його закидається й шукається нового, щоб згодом і те нове закинути для іншого нового. А хіба з іншого джерела походять найріжніщі змінливі політичні орієнтації в нашому народі? Ні, все має те саме джерело. Ще не засвоїлось одного, не розібралось в його потребі і користи, а вже приманює нас щось нове, а все ніби — лекше і ніби доцільніше.

Таким шляхом ще ніхто не дійшов до наміченої мети. І ми також не докажемо цього чуда. Вічне безрадне шукання нових засобів боротьби і нових шляхів до мети, поки вповні не використані й не випробовані старі засоби й шляхи, не заведе нас ніколи до добра.

Що буде з арендою ерекціональних ґрунтів?

В останніх часах одержав я багато письменних запитів з ріжних сторін краю — головно від парохів, про те, що буде з арендою ерекціональних ґрунтів, а то з огляду на проєкт земельного закону про охорону дрібних земельних наємців. На всі ці запити даю слідуючі пояснення.

Як відомо, в лютім ц. р. ухвалив сойм проєкт закону про охорону дрібних земельних наємців, що арендують ґрунти о обшарі до семи гектарів. Всі ті дрібні наємці стояли би під охороною закону аж до жовтня 1936 р. і в тім часі не можна би їх усунути з аренди за виїмком нечисленних випадків, передбачених в законі, про що свого часу в березні ц. р. писав я обширніше в „Свободі“. За морґ арендованого ґрунту мав би платити наємець вартість 125 кільоґрамів жита річно від одного морґа найліпшого ґрунту першої кляси себто по теперішній ціні около 16 до 17 зол., а за звичайний ґрунт 10 до 12 зол. від морґа річно. Зате власник мав би поносити всі тягарі, податки і данини, від котрих наємець має бути вільний.

Цей проєкт ухвалений в соймі відіслано до сенату, який на протязі 30 днів від дня доручення міг його ухвалити, змінити або відкинути. До дня замкнення останньої сесії сенату в березні ц. р. минуло 29 днів, так що для сенату остає всього один день і коли сенат на свому першому засіданні (як-що воно взагалі тепер буде) не полагодить справи згаданого проєкту, то він силою постанов польської конституції стане законом без ухвали сенату і тоді його мусять оголосити у Вістнику Законів.

Зі сказаного ясно, що згаданий проєкт не є ще законом і велике питання, чи взагалі ним буде. Коли іменно в осені цього року розвяжуть сойм і сенат, про що польські часописи вже віддавна пишуть, тоді ухвалений в соймі проєкт закону про охорону земельних дрібних наємців спадає взагалі з денного порядку і в новім соймі мусів би бути внесений на ново, очевидно не виключено, що у зовсім іншій формі.

Є отже фактом, що повищий проєкт не має ще сили закону та все остає по старому і власники та ужитковці можуть довільно розпоряджати своїм ґрунтом (рілею, сіножатями і пасовисками, бо то все входило би під охорону) і давати їх в аренду за добровільно умовленим чиншом в грошах або на спілку, яка також мала би бути обнята охороною.

Цей проєкт важний головно для дрібних селян у північно-східних веєвідствах (пр. на Волині і Поліссі), де є тисячі дрібних чиншівників, що з діда прадіда сидять на своїх чиншових наділах і власної землі з правила не мають. У нас в Галичині таких дідичних чиншівників нема зовсім, а повищий проєкт дотикає у нас майже виключно парохів, як ужитковців ерекціональних ґрунтів. Загалові наших селян він не багато помагає, не розвязує зовсім земельного питання і не заспокоює голоду землі, а матеріяльно руйнує цілковито парохів, що й так значну частину ерекціональних ґрунтів віддали на примусову парцеляцію і не користають покищо з відсотків від ціни купна-продажі, яку зложено ординаріятам.

Держава не виплачує тепер пенсії парохам, а ординаріяти дають їм нераз всього по кільканацять золотих місячно, а часто кажуть собі ще й доплачувати і то досить грубо. Парох мусів би в додатку поносити всі тягарі і податки, що часто-густо були би значно вищі, як законний чинш з ґрунту, і тому мусіли би вони прямо голодувати, бо навіть звичайної тепер річної спілки не могли би розвязати перед жовтнем 1936 р.

Тут відносини покищо непевні і в інтересі обох сторін зробити їх можливо ясними. Передовсім треба заключувати умову аренди тільки на один рік. По скінченій аренді чи спілці, себто безпосередньо по зборах землеплодів, ґрунт (також пасовиско) брати при свідках з поворотом в посідання, а сіножатей, пасовиск і ріллі призначеної під весняну управу не винаймати скорше, як в березні (марті) 1931 р., бо до цього часу вияснться остаточно справа з проєктованою охороною дрібних земельних наємців.

Пос. д-р Степан Баран.

Рільники не беруть грошей.

Щоби допомогти хліборобам лекше перебути господарську крізу, польський уряд призначив 100 міліонів зол. на хліборобські кредити. Більша часть тих грошей призначена на т. зв. реєстровий кредит під застав збіжа. Відомо, як кожному рільникові потрібно грошей. На цю потребу 100 міл. зовсім не вистарчає. Проте отого реєстрового кредиту навіть до суми 50 міліонів ніколи не вичерпано. Гроші лежали в банку і рільники їх не брали.

Виглядає це досить дивно, але просто. По перше цей кредит є звязаний з великими коштами адміністрації і провізією і тому для хліборобів є дуже дорогий. Порядний хлібороб не піде за дорогим кредитом, бо це руйнувалоб його господарку. По друге, цей кредит є звязаний з дуже великими бюрократичними формальностями, які вправді не дають до нього доступу легкодухам, але відпихають поважних господарів. Не один находиться за тим кредитом, аж ноги йому вихитуються, а в половині дороги стає і резиґнує з кредиту, стративши надію його добитися. А є ще й третя причина, чому за тим кредитом не рвуться. Ото банк, який уділив комусь реєстрового кредиту, причіплює свою картку на збіжу в стіжках, чи мішках — так як екзекутор при екзекуції. Такої приємности не хоче жаден хлібороб навіть за гроші, які до того скоро треба віддати. Тому хліборобські кредити ніби є, але хоч вони й недуже великі, то їх вповні хлібороби не вичерпують.

Так представляється добування тих кредитів взагалі. Але є ще й четверта трудність в одержанні такого кредиту, яку знають специяльно наші рільники. Як це все разом зібрати, то краще погодитися з думкою, що таких кредитів взагалі нема.

Нагінка на українську молодь у Борщеві.

Дня 2. і 3. ц. м. поліція в Борщеві зробила нагінку на українську молодь, шукаючи за пластовою орґанізацією. В арештах придержано: урядовця укр. книгарні в Борщеві Гайовського, соліцитатора Володимира Крицуна й учня ґімназії Миколу Никифорчина. Крім цього переслухано до 30 молодих людей обох полів та кількох старших громадян, як о. Йосифа Малицького, д-р Миколу Томковида, маґістра Івана Романівського і секретаря Пов. Нар. Комітету У. Н. Д. О. Ґораля. Останній інтервеніював в цій справі в старостві, а заступник старости Ґарґаш сказав йому, що „Ми отшималісьми розпожондзенє, би товажиство Пласт сьціґаць“.

Привід до цеї нагінки дав факт існування в Борщеві Укр. Т-ва Опіки над Молоддю. При цьому Товаристві зорґанізувалась самоосвітня секція з опікуном д-р Миколою Томковидом, яка відбувала звичайні свої сходини і влаштовувала відчити, а поліції хтось доніс, що нібито в секції орґанізується Пласт.

В звязку з тою нагінкою староство заборонило фестин, який дня 3. ц. м. мав відбутися з доходом на бідну молодь. Рівнож заборонило староство „з уваґі на безпеченьство публічне“ кооперативне свято в селі Нівра

Інтерес свого народу понад все.

З науки професора Ст. Ґрабского.

Б. міністер проф. Ст. Ґрабскі, як ми вже про це писали, у „Львовскому Курєрі Поранному" повчає поляків, яку політику повинні вони провадити на т. зв. кресах, себто і на наших землях. В кільканацяти його статтях на цю тему є багато такого, що тхне огидою в теперішні часи боротьби за волю людей і народів. Але рівночасно є багато такого, як ми вже писали, з чого не вадить і нам українцям повчитись. Бо у всіх статтях проф. Ст. Ґрабского, як поляка, проходить червоною ниткою одна засада: інтерес свого польського народу понад все.

Правда — у його вимогах до польського народу немає жертв. Він користає з права сильного, — користає з того, що поляки є в своїй державі і мають всі засоби держави для досягання своїх цілей, та вимагає, щоби використати ті засоби з видимою шкодою для інших народів, що мешкають у Польщі, на добро польського народу і польської держави. Він не завиває слів у папір і каже виразно, що для добра поляків мусять щезнути інші народи в польській державі; вони мусять втопитися в польському морі. Саме в цьому лежить вся огида вимог проф. Ст. Ґрабского, як члена народу, що ще недавно переносив на собі політику по рецепті Ґрабского з боку царської московської влади. Але рівночасно є це одверте слово про польську політику, яку фактично ведуть всі поляки разом з урядом і цілим державним апаратом, лише соромляться назвати її по імені. По друге — є це вказівка, поскільки завзятішою мусить бути боротьба поневолених за своє існування, коли пануючий не перебірає у засобах, щоби панувати над іншими.

Чуємо часто, що колиб українці були „льояльними", то користалиб з усіх прав, які прислуговують громадянинові польської держави. Що має означати ота „льояльність", ще ніхто досі з поляків не сказав. Натомість ми українці це добре розуміємо і так ставить справу також проф. Ґрабскі. Він пише виразно: „Але колиб навіть не було в українському націоналізмі особливої ненависти до Польщі, коли би в ньому була лише любов до українського (рускеґо) народу, української мови, українських звичаїв — то й тоді було би дивним засліпленням з нашого (польського) боку не розуміти, що той націоналізм мусить стреміти до державного обєднання цілого українського народу, отже до відірвання Волині і Східної Галичини (Малопольскі) від Польщі і получення їх з Україною Київською. Бо живемо в часі держав народів, а не династій чи станів".

Отже ясно, що тут не може бути мови про ніяку льояльність. Вистарчить, що хтось назве себе українцем (а навіть „русіном"), щоби вже тим самим бути для Польщі нельояльним.

Дальше проф. Ґрабскі пише: „На кожній національно-мішаній території йде боротьба за її державну приналежність". ...„І треба вибірати, чий національний індівідуалізм (почуття окремішности), чиї державні амбіції маємо (себ-то поляки) поборювати: поляків Східної Галичини, Волині, Полісся... чи українців"... „Бо не дасться погодити польського патріотизму зі стремлінням українців до поширення влади Києва по Сян".

„Отже що-ж, запитує: постійна боротьба на „кресах" за перевагу польської цівілізації над не-польськими цівілізаціями? Так — боротьба, чи постійна, не знаю— але довга й безперервна. Історія цівілізаційного розвитку людства, це історія сотні й тисячі літ тріваючої боротьби між державами, народами, культурами, моральними системами, державними орґанізаціями, правними поняттями".

І проф. Ґрабскі проповідує безпощадну боротьбу з чужими національностями, а зокрема з українцями. Що це, мовляв, буде дражнити українців? Хто би на це звертав увагу?! Цього вимагає інтерес польської нації і кінець. А раз польська нація у своїй державі має силу, то мусить її вповні використати в тій боротьбі.

Це не є лиш якась нова висказана теоретична думка проф. Ґрабского, як він собі це уявляє. Це є лиш ствердження тієї дійсности, яка є на наших землях під Польщею. Тому слова проф. Ґрабского слід нам добре розважити і витягнути з них належні висновки. А головний з них: ні на хвилю не засипляти своєї справи й інтерес нашого народу ставити понад все.

Польські партії на спільному фронті.

Чужинець, який лиш переїжджав через Польщу, замітив, що між польськими партіями немає ріжниці. Хоч між собою вони сваряться, то всі вони є крайнє шовіністичні і проти всього, що не польське, стають завсігди спільним фронтом.

Для нас це не новина. Найгірше лиш те, що бачучи це й знаючи ту властивість польських партій ми українці не можемо спромогтися на спільність в обороні. А та спільність є для нас без порівнання потрібніща як для поляків. Тим більше, що виступаючи спільно, всі польські партії вкладають дуже багато праці в те, щоби нас розбитих ще більше розбити. Накликається уряд до того, щоби знищив весь дорібок нашої громадської праці на всіх полях: шкільному, освітньому, господарчому. Витворюється й підтримується ріжні хруніяди. Навіть де треба, то підтримується сельробів, щоби лиш і при їхній помочі підкопувати наші національні сили.

Ендеки — відома річ. Ті виразно і просто накликують до розгрому українського громадського дорібку. Це їх щоденний хліб і тим чорносотенцям ніхто вже не дивується. Щоби зробити сильніще враження на свою публику, то вони потрафлять написати раз, що якийсь український священик у Рогатинщині записав на Укр. Військ. Орґанізацію 100 долярів, а другий раз, що той священик записав цілий свій маєток на У. В. О. На підставі цього й інших своїх теревень твердять, що „діяльність ґвалтів, нападів і підпалень виходить від членів „Пласту", Лугів, „Соколів", „Просвіт", від вихованців українських ґімназій, від синів українських священиків". Одним словом — все це треба знищити.

Санація — не відбігла від ендеції. Вона робить зі себе жертву своєї доброї волі і з того самого приводу, що й ендеки, закликає також до того самого. Ми, мовляв, хотіли щось для вас зробити, а як ви такі, то — треба вас нищити. Ніякісенької ріжниці немає між тим, що пише ендецький „Львовскі Курєр Поранни" і санаційне „Слово Польське".

„Пяст" — польська селянська партія — яка дуже турбується нашими землями, не гірше від ендеків підготовляє польських селян до відношення до нас. Її орґан „Пяст" з 3/VII. ц. р. ч. 31. поміщує допис якогось осадника, який представляє мнимі звірства наших селян ще з 1920. р. і за останній час та додає при кінці: „Прошу не подавати мого прізвища, бо мене знищилиб."

„Стронніцтво хлопске" — польська селянська партія, яка своїми дуже радикальними поглядами підбиває багато неполяків, особливо білорусів, не думає інакше про наші землі, як ендеки. В ч. 35. начального орґану цеї партії — в „Ґазеті Хлопскій" з дня 3. серпня ц. р. читаємо осуд діяльности санації. Є там і про непошановання права в Польщі і про погрози замахів і про розтратність публичного гроша і про селянську нужду. І є там нарешті такі уступи:

„А що робить уряд з осадництвом на східніх і західніх „кресах", щоби зміцнити там польськість через парцеляцію двірських маєтків між польських селян?" „Чи теперішний уряд думає про зміцнювання польскости на тих „кресах"?... Чи думає ціла санація про те, що найліпшою підставою польскости на „кресах" є селянин рільник, власник землі."

Як бачимо — всі одним духом дихають. У всіх одна ціль, коли йде про нас і наші землі. Знищити українство і насадити польскість. Чи всім нам українцям не повинна присвічувати також одна ціль — принайменше спільної оборони?

Бережіться провокаторів!

Пишуть з Гуцульщини: В Березові Вижнім, Текучій, Микуличині, Делятині, Ославах і в Жабю крутиться якийсь тип, що отверто вербує селян до УВО і то навіть у більших гуртках, збирає членські вкладки та прикривається іменами українських громадян, наче би він був у них у „справі УВО". Показується, що ці інтеліґенти на очі такого типа не бачили і з ним не говорили. Треба перестерігати селян перед такими підозрілими типами, яким йде про те, щоби штовхнути селян у велику халепу і у відповідний момент щезнути.

По широкому світі.

НІМЕЧЧИНА має клопіт зі своїми північними сусідами — Данією, Норвеґією і Швецією. Наслідком господарської кризи в рільництві Німеччина наложила дуже високе мито на рільні продукти спроваджувані до Німеччини. Це сильно відбилося на вивозі її північних сусідів і вони в свою чергу виступили у себе проти німецьких промислових виробів. Виходить, що в одному місці латаєш, а в другому рветься.

ЮГОСЛАВІЯ І РОМУНІЯ порозумілися щодо рільничих справ в обох краях. Є це один зі способів зарадити господарській кризі. Як сказав ромунський міністер фінансів — Ромунія і Югославія творять спільну рільну територію великих розмірів, з якою европейський промисл мусить рахуватися. Це порозуміння має причинитися до кращого збуту хліборобських продуктів і тим самим до поправи хліборобських справ. Цим випередили ці два краї Польщу, яка задумує створити бльок рільничих держав середньої і південної Европи. Бо своє порозуміння вони задумують поширити й на інші сусідні краї.

В ІНДІЯХ не йде до успокоєння, а навпаки — становище щораз більше загострюється. В ріжних місцевостях доходить до великих демонстрацій індійців, які кінчаться звичайно кріваво. В останній такій демонстрації в Сукур ранено 12 осіб, а арештовано до 200 молодих індійців. Анґлія надіється, що успокоїти індійців міг би лише арештований їх провідник Ґанді. Тому з ним велися переговори і видно дали деякий успіх. До вязниці, де перебуває Ґанді, перевезено тепер з іншої вязниці голову індійського конґресу Негру. Після переговорів з анґлійцями вони мають нарадитися, як дальше поступати. Колиб вони рішили припинити боротьбу, то це мало би великий вплив на успокоєння в Індіях, але заледви, чи це справді припинило би зовсім боротьбу індійців проти анґлійського панування, яка набрала вже великої сили. Як би там не було, а Анґлія ще матиме багато клопотів з Індіями

—o—

Ріжні вісти.

— **В Китаї** так загострилися відносини, що Анґлія і Японія вислала до деяких міст свої військові відділи для охорони чужих підданих. — **В Еспанії** стає до парляментарних виборів аж 35 ріжних партій. — **Марш. Пілсудскі** повернув з урльопу і обняв урядовання, як міністер військ. справ. Таким чином завели здогади, що маршалок виходить з уряду. — **Франція** закупила в Америці лише за 3 тижні на 53 міліонів долярів золота. — **В Канаді** наслідком програних виборів уступив ліберальний уряд, а його заступив консервативний уряд. — **В Індіях** доходить часто до бійки на релігійному тлі між буддистами і музулманами. В останній бійці в Сукур 18 осіб забито, а 300 ранено. — **Китайський уряд** розправляється з комуністами по більшовицьки. Їх арештують, зараз судять, засуджують на смерть і негайно виконують засуд. — **Більшовики** заповіли, що осінню ц. р. будуть радити з анґлійцями над воєнними довгами. Хіба це не буде контрреволюція? — **Посол Нєдзялковскі** в розмові з чеським редактором таки в Чехословаччині сказав, що польські соціялісти виповідаються за територіяльною автономією для українців. Іменно, що лише ви повідаються, особливо закордоном.

—o—

Великі повени в Японії і Китаї.

В Японії і Китаї затопили повені величезн простори. Багато місцевостей стоїть під водою і тисячі людей остали без даху над головою Є багато жертв у людях.

Зїзд польських леґіоністів.

В Радомі відбувся великий зїзд польських леґіоністів, в якому мало взяти участь до 10 тисяч осіб. Часописи заповідали, що на зїзді буде промовляти марш. Пілсудскі, але хоч маршалок був на зїзді, то не промовляв. З промовами виступили лиш премієр полковник Славек і ґен. Ридз-Сміґли, які були досить бліді і завели надії тих, що очікували в промовах особливих політичних заповідей на майбутнє. Зі зїзду підкреслює санаційна преса лише ентузіястичний привіт марш. Пісудського.

Цей ентузіязм напевно не був би такий великий, колиб на зїзд були зїхалися ті леґіоністи, які створили в останньому часі нову леґіонову орґанізацію. Хоч санація легковажить ту орґанізацію, але вона має бути дуже поважна. У ній скупчується до 5.000 леґіоністів, які не погоджуються з теперішнім санаційним режімом і скріпляють ряди опозиції в краю.

Дещо з більшовицького раю.

Турботи більшовиків про білорусів.

Більшовики всюди дуже хваляться, що вони одинокі розвязали у себе національне питання. Тут йде в рахунок відома нам українізація і тут-же мається на увазі т. зв. білорусизація. Себ-то московські більшовики переробляють білорусів подібно як українців на свій лад. Про ту білорусизацію пише один білоруський журнал в Мінську (на т. зв. Радянській Білорусі) таке:

По всіх урядах на Рад. Білорусі сидять росіяне, які не хочуть ні говорити, ні урядувати по білоруськи. Говорять і пишуть по білоруськи лише машиністки. У всіх фабриках урядують по російськи. На ветеринарійнім інституті студенти росіяне називають білорусів „мужиками“. З професорів лише 2-ох знають білоруську мову. Радянські урядовці кажуть, що білорусизація непотрібна, бо білоруси й росіяне — це один нарід.

Хіба на це треба аж комуністів? — Це лиш доказує, що кожний москаль одним миром мазаний.

Більшовики продають землі.

Більшовицький уряд продає Японії півостров Камчатку. Предложив він цю продажу Америці, але та не ласа на такий крам і відмовилась від купна. Осталась одна Японія, якій Камчатка по сусідству. Звичайно, що тепер не буде кому ціни набивати і Японія готова зробити добрий інтерес. А для більшовиків немає ради. Грошенят треба, а ніхто позичити не хоче. Значить — треба продати кусок землі буржуазії. Продати разом з тими пролетаріями, що там живуть. Бо то лиш окремим „гражданам“ не можна землею торгувати, а проводирам можна торгувати не лиш землею, але й „визволеним“ пролетаріятом.

Який дух в червоній армії.

Ґрупа російських еміґрантів із табору Керенського влаштувала у Парижі дискусійний вечір, на якому виступало і трьох бувших старшин червоної армії. Вони втікли з СРСР і опинились на еміґрації. Один з них говорив, що в червоній армії повернув давний дух і лад царської армії, що старшини є упривілейованою клясою так як колись. Хоч командування формально переводить „клясовий принціп“ в армії і висуває на становища старшин найбільше синів селян і робітників, то в дійсности вся армія є в руках б. царських офіцирів. В армію впоюється „революційний дух“ та ідеї комунізму, але всі селянські сини, вернувши з війська до дому, є далі ворогами більшовиків і колективізації, а про світову революцію і не думають. Прелеґенти твердили, що на випадок війни більшовицька армія розсиплеться при першому ударі, бо 90 відсотків червоноармійців є ворогами радвлади.

Це потверджують і інші відомости. З Риґи подають, що вища воєнна рада СРСР мала окрему нараду в справі обережности при поборах новобранців на Радянській Україні. Напружені відносини на Україні вимагають спеціяльної обережности, бо минулого року стверджено, що 35 проц. українських селянських хлопців взятих до війська є ворожо настроєні до радвлади. Порішено брати до війська тільки елементи певні і віддані справі комунізму.

Більшов. клопоти з дипльоматами.

Недавно арештовано в Берліні б. більшовицького директора торговельного товариства у Відні Самойлова. Виявилось, що товариство, яке займалося ввозом совітських товарів до Австрії, не оплачувалось і його треба було зліквідувати. Ліквідатором назначено Самойлова. Філія того Т-ва була в Берліні і Самойлов виїхав також туди на ліквідацію. В межичасі сов. уряд відкликав Самойлова до Москви. Той не хотів вернутися, а за те сконфісковано в більшевії його маєток. Тоді Самойлов взяв собі з каси т-ва 20.000 долярів як відшкодування за сконфіскований маєток. На це сов. уряд заскаржив Самойлова перед австрійським судом за спроневірення і наслідком цього на жадання австрійського суду його арештовано.

Що з цього вийде, невідомо, бо оборонець Самойлова зложив у суді 20.000 долярів і домагається перевірення цілої справи, яка має компромітувати сов. уряд.

Рівночасно наспіли відомости, що в Парижі пропав без вісти вищий урядник совітської торговельної місії Файнберґ, який також на візвання з Москви не хотів повернути до краю. Це хіба дуже добре свідчить про це, що діється в державі більшовиків.

——o——

Комуністичні партії розпадаються.

В Чехословаччині комуністична партія є зовсім леґальною і за час існування Чехословаччини комуністи зросли там до великої сили. Як всюди, так і там були вони під наказами комуністичної Москви, яка витягає для себе всі користи з комуністичного руху в цілому світі. Відомо, що першим обовязком комуністів, до якого народу він не належав би, є оборона Радянського Союзу. А цей Рад. Союз веде свою державну політику не інакше, як кожна інша держава. Що більше, та політика є наскрізь завойовницькою. Не диво, що багато комуністів в ріжних краях полапується на хитрости москалів і переходить до табору оборони свого народу.

Так-же само сталося в Чехословаччині. Велика група чехословацьких комуністів покинула комуністичну партію і приступила до соціялдемократів. Чехословацька комуністична партія дуже змаліла і є всі дані за те, що й дальше буде маліти. Обманювати людей можна лише до якогось часу.

Крадіж дитини — дорогою до кешені маґната. Льондонські бандити вкрали і вивезли літаком 4-літню дитину одного маґната. На другий день прислали домагання, щоби маґнат виплатив їм 10.000 фунтів штерлінґів (поверх 400.000 зол.), тоді повернуть йому дитину. Колиб він повідомив про це поліцію, то дитину забють. В означену пору бандити дістали 10 тис. фунтів, а маґнат свою цілу і здорову дитину.

Порадив собі з крилатими злодіями по новому. Один німець в Надренії не міг собі дати ради з птицями, які обідали йому вишневий сад. Нарешті прийшла йому до голови знаменита думка. Він повісив на одному дереві радіовий голосник. По саді лунала музика, а потім співи і людський голос підчас лекцій і промов. Крилаті злодії не бачили людини, але чули людський голос з дерева, неначе саме дерево говорило. Перелякані відбилися зовсім від саду і німець мав спокій.

Великий страйк у Франції.

Господарська кріза в рільництві відбилася дуже сильно і на промислі. Наслідком цього в ріжних краях фабрики припинюють працю, викидаючи робітників на вулицю. У всіх краях зростає безробіття, а разом з тим гіршають умови праці тих робітників, які працюють.

Орґанізоване робітництво примушене подекуди боронити своїх прав страйком. І так страйком охоплено кілька північних округ Франції. Недавно зібралося на демонстрацію кілька тисяч страйкуючих на бельгійській території зараз за бельгійсько-французьким кордоном. Демонстранти обкидали камінням поліцію. У справу вмішалася бельгійська жандармерія і розганяючи демонстрантів білою зброєю лекше або тяще потурбовала біля 20 осіб і багато осіб арештувала. У цілій Франції страйкує до 150.000 робітників.

НОВИНКИ.

Горить людське добро. У двох пожежах в в городенському повіті згоріло 65 господарств зі шкодою понад 350 тисяч зол. Причини пожежі — необережність з вогнем.

Згоріли покоси. Пишуть нам з Вичілок біля Бучача, що цього літа там часто запалюється від іскор з машини суха трава при залізниці, а дня 3-го ц. м. запалилися покоси вівса. Вигоріло до 2-ох морґів. Вогонь погасили малі пастухи і не допустили його до панського лану, який лежить під самим селом і тоді вогонь загрозивби й самому селу. Та й на лані, пишуть, згорілоб панське добро та й згорілаб наша кервавиця — 15-ий зароблений сніп.

Згорів фільварок. В Шилах, пов. Збараж, згорів фільварок. Поліція мала ствердити, що пожежа повстала в підпалу. На тій підставі „Львовскі Курієр“ пише, що це робота У.В. О. Взагалі польські шовіністичні ґазети приписують тепер всі підпали У. В. О. причіпляючи до цього ще й статутові т-ва й орґанізації.

Платили за свині фальшивими грішми. Від якогось часу в околиці Зимної Води під Львовом почали появлятися фальшиві 100-золотівки. Нарешті поліція арештувала в Зимній Воді фабрикантів грошей якогось Ґурку і різника Кудибка. Кудибка купував свині і платив за них більоном, а услужний Ґурка вимінював більон на 100-золотові банкноти.

Жовте авто для пяниць. У Варшаві запроваджено жовте поліційне авто для збирання по місті пяниць. Авто замкнене і в середині мягко оббите, щоби пяниця не потовкся. По приємній їзді таким автом дістається пяниця до спеціяльної стації при одному комісаріяті, а там лікар протережує його перевітрюючи шлунок вуглевим квасом.Щоби не зазнавати приємности такого протережування пяниці мабуть будуть старатися не зазнавати першої приємности — їзди жовтим автом.

Як у Львові бавляться. В минулу неділю ратунков поготівля відвезло до шпиталю 4 особи тяжко поранених на забаві в Сиґнівці. Того самого дня на Кульпаркові після „малого пива“ в шинку робітник Бирка пляшкою вбив на місци капраля резерви слюсаря Мальського. Алькоголь може похвалитися новими жертвами, бо по тверезому люде не побилися би.

Львівські випадки за липень. За місяць липень було у Львові 9 убийств, 29 самогубств, 22 нещасливі випадки з автами і 66 бійок, які покінчилися пораненнями. Крім цього було 1443 інших випадків, в яких взивано рятунков стацію. Між тими, які хотіли покінчити або покінчили з життям було 17 жінок і 12 чоловіків.

Торговці живим товаром. Недавно арештовано в Америці одного з головних аґентів торговлі живим товаром. Слідство виявило, що добре зорґанізована шайка тих торговців працювала головним чином у Польщі. В звязку з тим в Польщі арештовано до 500 підозрілих осіб.

— Посуха в Америці. Південно-західні провінції Зединених Держав Півн. Америки навістила така посуха, що воду до пиття треба там купувати. Посуха спричинила необчислимі шкоди, особливо для хліборобства. Метеорольоґічні стації заповідають, що посуха потріває ще довший час.

Більше уваги рільництву як промислові.

Президент польської держави виїхав до Естонії. Разом з ним поїхав туди і міністер заграничних справ Залескі. В розмові з кореспондентами естонських часописів мін. Залескі згадав про рільничу конференцію держав у Варшаві і між іншим сказав, що досі присвячувано дуже мало уваги справам рільництва. На ці справи треба звернути більше уваги, як на справи промислові. Це є зовсім зрозуміле і раціональне. — Правда, але до цього додумуються щойно тоді, коли рільництво стало на краю пропасти.

На орґанізаційному фронті.

КОЛОМИЙЩИНА. Дня 3. серпня ц. р. відбулась довірочна нарада Укр. Нац. Дем. Обєднання в Камінках Малих. — На нараді пос. Заваликут здав звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації та виголосив реферат про політичне й економічне становище укр. народу. Про програму Обєднання і його завдання говорив г. Бойчук. Зібрані одноголосно висловили повне довіря Укр. Парл. Репрезентації. Вибрано місцеву партійну управу. — Того самого дня відбулася така сама нарада в присутности пос. Завадикута і п. Бойчука в Шетрівцях.

Тайни нашої землі.

Навіть на звичайних мапах бачимо на північному і південному бігуні білі плями. Вони означають ті околиці на бігунах, куди ще не заглянуло людське око і люде не знають, чи там є земля чи вода, та що там діється. Але на спеціяльних мапах таких білих плям є дуже багато. Дарма, що цікаве людське око всюди старається заглянути. Дарма, що люде з неймовірною скорістю побивають далекі віддалі по землі, що опанували моря, що конкурують з птицями в повітрі. Наша земля ще досі не відкрила людям всіх своїх тайн.

Не говоримо вже про ті тайни, які люде відкривають при помочі найріжніших винаходів. Але люде ще не знають просто багато околиць на землі. Ось недавно американські смільчаки під проводом командора Бирда забралися були в околиці південного бігуна і відкрили там величезні простори землі, про які досі не знало людство. Правда — через страшну студінь підбігунових околиць туди не так легко дібратися. Але й на тих землях, де живуть люде і користають зі всіх добутків культури, тутже, поруч є великі околиці, яких ще нікому не вдалося прослідити.

Таких околиць є найбільше в гарячих краях. Так непрослідженi належно величезні пустинні простори в Австралії і в Азії. Гаряча піскова пустиня якось не дуже приманює людей, навіть для наукового прослідження. Але в тійже Азії, а потім в Африці й Америці є околиці богаті, родючі, повні всяких богатств і також непрослідженi. Одна експедиція на південних азійських островах стратила 3 тижні на те, щоби пробити собі крізь гущавину джунглів стежку всього на 4 і пів кільометра. Багато білих плям має ще й Сибір і Канада. Та й на південних океанах, кажуть, ще є багато островів, про які не знає культурний світ.

Коли подумати, скільки то на світі непрослідженних просторів, а скільки є таких просторів, де один чоловік від другого живе за цілі милі, то аж дивно, чого в багато околицях люде живуть просто на купі. Хоч би в такій Америці: в одному Ню-Йорку живе аж 7 міліонів людей. Є там багатство, роскіш, але є там і крайня біда, нужда. А в той же час великі простори лежать пустарем.

Діється це тому, що не всюди пригідний клімат для людей, не всюди сприяючі умови для життя. А околиці в гарячих краях відгородилися від людей всякими нещастями, як небезпечні звірі, гади, комахи, а найважніше — всякі пошесті. Колиб не це, то не наука, але людська біда вже давно повідкривалаб тайни непрослідженних просторів на землі.

На всякий випадок величезні вільні простори на землі доказують, що ще довго не буде страху за те, що може земля не помістить всіх людей, яких число щороку сильно зростає. А колиб наука присвячувала менше уваги всяким винаходам на винищування людей та всю цю енергію вкладала у способи, які уможливилиб людям життя по всіх просторах земської кулі, то можливо теперішні скопища людей зрідлиб. Можливо, але голови за це дати не можна. Бо непрослідженi ще належно всі тайни землі, але ніхто ще не збагнув і всіх тайн людської натури.

ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

Веде посол Вол. Целевич.

В справі оплат, які побирають громади за ствердження тотожности особи.

Наші селяне, які одержують з Америки від рідні грошеві посилки, нарікають заєдно, що деякі громадські уряди побирають дуже високі оплати за ствердження тотожности адресатів та їх підписів на посвідках відбору грошей. Деякі громади побирають оплати процентово до висоти грошевої посилки так, що часом оплата за ствердження тотожности особи виносить кільканацять золотих. Крім цього деякі громадські уряди при стверджуванні тотожности адресатів посилок примушують їх купувати ріжного рода льоси і значки на польські доброчинні цілі.

До міністерства почт і телеграфів впливало дуже багато скарг на висоту тих оплат. Такі скарги впливали не лише від польських, але також від американських горожан, які посилали рідні гроші. Це заставило міністерство внутрішніх справ видати в цій справі окремий обіжник з дня 2. липня 1930. р. ч. С. Ф. 1779/2. В цьому обіжнику є такі постанови:

1) Громадські уряди мають право на основі арт. 27. закону з дня 11. серпня 1923. р. про тимчасове управильнення самоуправних фінансів побирати оплати за ствердження тотожности адресатів. Колиби надзірна влада побачила, що ті оплати є за високі, має обовязок жадати або зменшення або скасування тих оплат. В усіх тих громадах, де оплати за ствердження тотожности особи є високі, покривджені повинні звертатися до повітових виділів з домаганням зменшення зглядно скасування тих оплат.

2) Дальше міністерство внутрішніх справ вияснює в обіжнику, що хто має книжечку тотожности („довуд особісти"), той не потрібує вже зовсім старатися в уряді громадськім при відборі грошевих посилок про ствердження тотожности, бо книжечка тотожности вистарчає зовсім при ствердженні тотожности. Українцям дораджуємо виробити собі книжечки тотожности. За виставлення такої книжечки громади мають право побирати лише 60 грошів. — Як бачимо, кошт не великий, а вигода досить значна. Інформації відносяться до всіх українських земель.

ГОСПОДАРСЬКІ ПОРАДИ.

Хто біля своїх пчіл добре господарює, той добре їх перезимує.

Добре перезимовання пчіл є найважнішою умовою для наслідків і користи в пасічній господарці. Приготовання до перезимовання треба розпочати вже в червні, як отвориться вулик і починається в нім перегляд, і дуже старанно закінчити з кінцем серпня. В тім місяці пасічник витягнув останній мід з плястрів і пчоли на ново починають його збірати. Треба ще раз заглянути до пня, старанно його переглянути, чи скількість меду в плястрах вистарчить на перезимовання і чи пень є достаточно сильний. Потім його зачинити і записати до нотатки, яку повинен обовязково провадити кожний культурний пасічник. Від цеї хвилі треба пень лишити в спокою.

Коли пень є заслабий і не має відповідної скількости меду на перезимування, то треба дуже обережно повісити йому рамки з критими плястрами меду в місяці жовтні. Кормити пчоли розводненим медом не є добре. Пчоли з огляду на студену пору не можуть плинного корму прикрити, і він легко мерзне або й псується. Також треба уважати, щоби пізною осінню пчоли не злизували патоки з листя дерев. Це для них є дуже шкідливе і зимою вони хорують і гинуть.

Також треба уважати, щоби пень в середині мав відповідну теплоту. Середину пня треба вистелити мохом або скрутлями соломи, а кожну шпарку добре заткати мохом. Сіно зі своїм сильним запахом до цеї роботи не надається. Крім цього треба подбати, щоби зімою пень мав досить свіжого повітря, яке в вулику є конечним. Виміна повітря переходить впрочім очком і свобідно виплетеними матами з соломи. Звужувати очко треба лише тоді, коли воно є завелике або коли віють сухі, студені вітри. Але всі вільні місця між рамками і вощиною треба старанно випхати ватою і всі шпарки в вулику замазати глиною або кітом із сира, щоби здержати з зовні сильний шкідливий для пчіл продув. Дуже добре зимувати пчоли в стебнику, але коли нема відповідного стебника, то на вулики треба заложити соломяні снопки, щоби їх охоронити перед зимовою студінню.

Стебники мусять бути подальше від всякого гамору, зовсім темні і повинні мати відповідне рівномірне тепло. Найвідповідніше тепло в стебнику — це не більше як 2 до 4 степені. Коли в соняшні гарні без снігу дні в листопаді пасічник зауважає у вулику неспокій, або на очку показуються пчоли, що входять і виходять з нього, неначе хотіли би облітатися, то треба їм дати до того нагоду. Бо стара приповідка каже: „В листопаді студінь часто буває, а пчола свой най в захисті спочиває"! „Але коли сонце пригріває — пчола нехай з вулика облітає; багато тим пчолі поможеш, а старим практикам завірити можеш"! В таких випадках треба відчинити всі віконця і перенести пні на те місце, де стояли в літі. Коли в часі облету пчіл земля є покрита снігом, то сніг треба навколо вулика обложити дошками або торфовим мулом, підстілкою або чимсь іншим. Під вечір треба все привести до порядку. Правда — то робота дуже невдячна, але дбайливий пасічник радо її підіймається, бо тим він робить своїм пчолам велику прислугу.

Кожний пасічник повинен удержувати пні і все пасічниче приладдя в якнайбільшій чистоті. Начиння з бляхи найліпше помазати вазеліною. Вичищену машину до тягнення меду треба по тягнути чистою до їдження оливою або копалевим ляком.

Живицю треба збирати, бо це є добрий домовий засіб на нагнітки і на рани з попечення. Всі оставші кусники вощини треба зібрати і перетопити на віск. Хто осінню садить на обійстю овочеві дерева і кущі та медодайні дерева як акації, липи, то хай знає, що з того буде мати користь для себе і для своєї пасіки. **М. Е.**

Ціни збіжа у Львові.

На збіжевому ринку у Львові замітні більші обороти пшеницею, житом і ячменем. Ціни на пшеницю трохи спадають, жито тримається в одній ціні, а ячмінь трохи дорожіє.

За 100 клг. на стації заладовання, віддаль 200 клм. платять: двірська пшениця 30.25—31.50, жито двірське 16.25—16.75, збірне 15.25—15.75, ячмінь для мелення 17.00—17.50, овес 17—18, кукурудза 24.00—25.00, гречка 29.50—30.50 зол.

Нові книжки.

Іван Герасимович: ЯК БОРОТИСЯ З АЛЬКОГОЛЕМ І КОРШМАМИ? Львів, 1930. Накладом українського протиалькогольного Товариства „Відродження" у Львові, вул. Гродзіцких ч. 4.

Є це практичний підручник із взорами подань, скарг, повідомлень, протоколів, оповісток, протестів, рекурсів і т. п. в справі протиалкогольного плебісциту та з повним текстом протиалькогольних законів, міністеріяльних розпорядків і найважніших рішень Найв. Адміністраційного Трибуналу. Є це дуже цінна книжка, яка повинна бути у кожного свідомого українця для полекшення йому боротьби з найбільшим ворогом нашого народу — алькоголем.

Веселе.

Треба вміти викрутитись.

Один англійський вояк став до рапорту за те, що грав у карти, коли правилась Служба Божа. Старшина зажадав від нього пояснень і загрозив йому гострою карою. На це вояк сказав, що мав дуже поважні причини свого поступовання і почав їх пояснювати:

Від кількох тижнів ми є в безнастанному марші. Я не мав з собою ні біблії, ні молитовника, лише колоду карт. Ці карти й були для мене одинокою підставою побожних роздумувань. Ось послухайте: Ас пригадував мені, що є один Бог. Двійка, — що є Бог-Отець і Бог-Син. Трійка, — що є св. Трійця. Чвірка нагадувала мені чотирьох евангелистів — Матея, Марка, Луку й Івана. При пятці я згадував 5 розумних біблійних дівиць. Шістка пригадувала, що в шести днях Бог сотворив небо і землю, а сімка, — що сьомого дня Бог відпочивав. Вісімка нагадувала 8 справедливих осіб, яких Бог ощадив підчас потопу — Ноя і його трьох синів — усіх з жінками. Десятка пригадувала, що є 10 заповідей божих. Король, — що є король неба Господь Бог, а при королевій я згадував королеву Шебу, яка відвідала короля Соломона.

Але карти вказують мені постійно і календарні відомости. Всіх знаків в колоді карт є 365, як у році днів, у колоді є 52 карти, як у році 52 тижні, чотири роди карт відповідають чотирьом тижням у місяці, а 12 карт з фігурами — це 12 місяців у році.

— По таких поясненнях комендант не лиш не покарав, але ще й похвалив вояка.

Видає С-ка „Діло", зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.